

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לב"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמידים • ניצוצות • זמנים

תקפו

ערב שבת-קודש
פרשת האזינו
י"א בתשרי ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

לוח השבוע

[גם ב"שואגים הושענא" אומרים אח"כ
הו"שענא"].
השישי". רביעי — "וביום הרביעי".
"וביום החמישי". ישראל — "וביום

במוסף — "וביום הרביעי".

[בשיחת ליל הו"ר תשמ"ה סט"ו
(התוועדות' ח"א ס"ע 351, בלתי מוגה)
נאמר שעל היחיד לקרוא לא רק את ההפטר
דפרשת השבוע (אולי הכוונה — בזמנה, ערב
שמח"ת) אלא גם את זו של שבת חוה"מ. (וע'
בשו"ע אדמוה"ז סו"ס רפה)]

ברכת הדלקת הנרות: "להדליק נר של שבת-
קודש", כרגיל.

קריאת התורה: כהן — "וביום השלישי". לוי
— "וביום הרביעי". ישראל — "וביום
החמישי". רביעי — "וביום השלישי".
במוסף — "וביום השלישי".

יום שישי

ח"י בתשרי, ג' דחול-המועד
שחרית: הושענות — אומרים "אדון
המושיע".

קריאת התורה: כוהן — "וביום הרביעי". לוי

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית
דייטש
הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה
וגיסם ר' גביאל גופין שיחיו

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"א בתשרי ה'תשס"ו – י"ח בתשרי ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"א בתשרי	הל' שבת. פרק טו-יז.	הל' מקואות. פרק ז.	מל"ת שכב.
ש"ק	י"ב בתשרי	פרק יח-כ.	פרק ח.	מל"ת שכא.
א'	י"ג בתשרי	פרק כא-כג.	פרק ט.	מל"ת שכא.
ב'	י"ד בתשרי	פרק כד-כו.	פרק י.	מ"ע קנה.
ג'	ט"ו בתשרי	פרק כז-כט.	פרק יא.	מ"ע קנה.
ד'	ט"ז בתשרי	פרק ל. הל' עירובין.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הט לבי וגוי. ספר נזיקין והוא ספר אחד עשר.. הל' נזיקי ממון.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קנה.
ה'	י"ז בתשרי	פרק ג-ה.	פרק ב.	מל"ת שכ.
ו'	י"ח בתשרי	פרק ו-ח.	פרק ג.	מל"ת שכא.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר*		זמן ציצית ותפילין	זמן זריחת החמה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה**	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד'							
ו', י"א בתשרי	3.44	4.31	4.53	5.49	8.33	11.26	11.56	5.09.4	5.34
ש"ק, י"ב בתשרי	3.45	4.32	4.53	5.49	8.33	11.26	11.56	5.08.2	5.33
א', י"ג בתשרי	3.46	4.33	4.54	5.50	8.34	11.26	11.56	5.07.1	5.32
ב', י"ד בתשרי	3.47	4.33	4.55	5.51	8.34	11.26	11.56	5.05.9	5.31
ג', ט"ו בתשרי	3.47	4.34	4.55	5.52	8.34	11.25	11.56	5.04.8	5.29
ד', ט"ז בתשרי	3.48	4.35	4.56	5.53	8.34	11.25	11.55	5.03.7	5.28
ה', י"ז בתשרי	3.49	4.35	4.57	5.53	8.35	11.25	11.55	5.02.6	5.27
ו', י"ח בתשרי	3.49	4.36	4.58	5.54	8.35	11.25	11.55	5.01.5	5.26

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת וחג

פרשת	ירושלים	תל-אביב	חיפה	באר-שבע
הדה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י
האזינו	4.32	4.47	4.38	4.50
חג-הסוכות	4.29	4.44	4.34	4.47
שבת חול-המועד	4.25	4.39	4.30	4.43

לוח השבוע

— "וביום הרביעי", ורק הרביעי קורא את קורבן היום בלבד "וביום השני". וכיצא-בזה בכל ימי חול-המועד. [ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שכד. כך נדפס גם בסידורים החדשים של קה"ת באה"ק (משלהי תשס"ב). מה שכתבו בלוח זה בעבר, שאם בקהילה אחת נוהגים חלקם כמנהג הרווח בארה"ק וחלקם כמנהג האמור כאן, יש לחשוש לאיסור 'לא תגודדו', צריך עיון אם יש איסור זה כשעושים זאת (רק) מפני הספק. עכ"פ, על המראד-אתרא בכל קהילה להודיע לכל הציבור שלו את הכרעתו עבורם בזה].

בקורבנות בתפילת מוסף אומרים בארץ-הקודש "וביום השני", "ומנחתם".

בכל ימי חול-המועד (כמו ביום-טוב), חייבים האנשים לשתות בכל יום רביעיית יין [וכמה וכמה מקפידים גם לאכול בשר בכל יום, התוועדויות תש"נ ח"א עמ' 192], לקיים מצוות שמחת-יום-טוב.

בדבר ביקור בקברי צדיקים בחול-המועד — ניתן להתפלל שם על הצריכים לישועה, אף ש"הנפשות עולות למעלה ואינן מושגות".

מסעות-מבצעים: במשך ימי חול-המועד, יש לנסוע מחוץ לעיר לעורר יהודים בענייני תורה ומצוות, כולל הפצת המעיינות, ולדאוג לכך שיהיו גם שם ארבע מינים כשרים, כולל הוספה במניין ההדסים, לפחות עור ג' הדסים; ומה טוב — לצרף לנסיעה גם את האשת חבר', וכמו כן את הילדים, לחנכם גם בענייני הפצת המעיינות.

יום חמישי

י"ז בתשרי, ב' דחול-המועד

שחרית: הושענות: אומרים "אום אני הומה"

לוקחים בכל יום ערבה חדשה (זו ההוראה לרבים בס' המנהגים, ואילו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה מחליף את ההדסים והערבות במשך חול-המועד, וכיוון שלנטילת-לולב בהושענא-רבה יהיו הערבות וההדסים חדשים, סה"ש תש"ד עמ' 14. לעיתים היה מחליף רק את חלקם, 'המלך במסיבו' ח"א עמ' רנ).

מבצע תורה:

מכיוון שחול-המועד אסור במלאכה, וגם אין בו מצוות "חציו לכס" דיום-טוב, ו"לענגו" דשבת, לכן נשאר בו על כל אחד ואחד הצינורי המלא של "חייב לעסוק בתורה יומם ולילה ממש" (מלבד זמני התפילה, ומלבד שמחת יום-טוב [ומבצעים], כמובן).

מבצע חינוך:

בהוראת כ"ק רבתינו, אדמו"ר מוהרי"צ והרבי נשיא דורנו, על המורים/ות לשמור קשר עם התלמידים/ות בימי חול-המועד.

מותר (ומצווה) לפתוח בית-ספר, ואם יש צורך — גם לכתוב, כדי להעסיק את התלמידים שלא יסתובבו ויבלו את זמנם בחוצות בימי חול-המועד.

שחרית:

היום ומכאן ואילך אין מברכים 'שהחיינו' על הלולב (למי שכבר ברח על הלולב בחג זה, וגם ב'מבצעים').

אין מניחים תפילין בכל ימי חול-המועד. תפילה של חול, יעלה ויבוא. הלל, הושענות "אבן שתייה". קדיש תתקבל. שיר-של-יום, לדוד ה' אורי, קדיש יתום.

מוציאים ספר-תורה וקוראים לארבעה עולים. מנהגנו בארץ-הקודש — שלוש העליות הראשונות הן כמו בחו"ל: כוהן — "וביום השני", לוי — "וביום השלישי", ישראל

נקראים לה' עולים כדאמרו 'שור או כשב'. בספר הבי קוראים למפסיר כדאמרו, הפטרה 'וייקהלו אל המלך שלמה', וברכותיה של יו"ט. אשרי, יהללו, מוסף כדאמרו, ובשמים).

נקראים לה' עולים כדאמרו 'שור או כשב'. בספר הבי קוראים למפסיר כדאמרו, הפטרה 'וייקהלו אל המלך שלמה', וברכותיה של יו"ט. אשרי, יהללו, מוסף כדאמרו, ובשמים).

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוך • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שיעי צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב
 כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

באמצע. לך – לימינו. שלום – באמצע. אין הקהל אומרים "ברוך הוא וברוך שמו" כשמזכירים הכהנים את השם, ולא "כן יהי רצון" וכדומה. כשהכהנים נושאים כפיהם במוסף של יום טוב אומר הקהל "ריבונו של עולם... – בשעה שהכהנים מנגנים דווקא, אבל כשהכהנים אומרים את התיבות, צריך לשמוע. כשמנגנים הכהנים לפני התיבה "וישם", אומר הקהל "ריבונו של עולם... הצדיק". כשמנגנים לפני תיבת "לך" – "ואם... אלישע". כשמנגנים לפני תיבת "שלום" – "וכשם... לטובה". וכשהכהנים אומרים תיבת "שלום", מסיימים "ותשמרני ותחנני ותרצני". "אדיר במרום... " אומרים אחר עניית אמן, כשעדיין הטלית על הפנים.

קידוש:

"אתקינו" דיום טוב, "אלה מועדי", וברכות "בורא פרי הגפן" ו"לישב בסוכה". המסובים מברכים "לישב בסוכה" אחרי ברכת "המוציא".

מבצע לילה:

הרבי הנהיג, אשר בימי חג הסוכות יוצאים עם הד' מינים לרחוב וכיוצא בזה, מקומות שם נמצאים בני ובנות ישראל לזכותם במצווה זו. גם במבצע לולב משתדלים שיטלוהו בסוכה. [וכן לכבדם במיני-מזונות, ולברך עמהם "לישב בסוכה"].

ידועה הנהגת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, אשר הד' מינים שהוא מברך עליהם הוא מוסרם כדי שהקהל יוכל לברך עליהם. "מסופר על אחד הרה"צ (כמדומה מפולין) שהתנהג כן בקביעות, וכששאלוהו והרי על-ידי המשמוש נוגעים בהעניין ד'הדר', ענה, שאין לך 'הדר' [יותר] מזה, שכמה וכמה מבני-ישראל יקיימו בו מצווה נעלית זו".

** לפני חו"ל: ערבית דיום טוב. הדלקת הנרות: של יום טוב, ושהחיינו. סדר הקידוש בסוכה, הפעם שונה: יין,

מוציא יום טוב:

[לעניין בן חו"ל הנמצא בארה"ק, רבים מרבני אנ"ש בארה"ק פוסקים לנהוג תמיד יום אחד, גם כשהחזירים לחו"ל באמצע החג, וזאת על-פי סתימת שו"ע אדמוה"ז בסו"ס תצו (ראה שדי-חמד כללי הפוסקים סי' יג אותיות ח"ב) ודברי הרבי ב'המלך במסיבו' ח"ב עמ' רה, שיכולים לבחור את הרב בעל 'שער הכולל' כהרב הפוסק בזה].

ערבית: אתה חוננתנו. יעלה ויבוא.

בכל תפילות חול-המועד – אם שכח יעלה ויבוא, או שנסתפק בזה, ונזכר לאחר 'ברוך אתה ה' של סיום הברכה, יסיים 'למדני חוקיך', יתחיל 'יעלה ויבוא' וימשיך כסדר. אם נזכר אחר סיום הברכה קודם 'מודים' – אומר זאת שם, וימשיך 'מודים' (ללא חזרת 'ותחזינה'). אם התחיל 'מודים', חוזר ל'רצה'. אם כבר סיים 'יהיו לרצון' האחרון, חוזר לראש התפילה. אם נזכר בשחרית מתפלל שתיים – הראשונה לחובה, והשנייה לתשלומין. הברכה בסוכה. כשמבדיל על היין, מברך, אחר ברכת 'המבדיל', 'לישב בסוכה'.

שמחת-בית-השואבה: כפי הוראת הרבי נעשית בשנים האחרונות בלילות חול-המועד בכל אתר ואתר (ונוסעים גם לערי השדה) בפרסום גדול וברחוב של עיר [החל משנת תשמ"א], בהשתתפות תזמורת וברוב עם. כמור כן נעשית שמחה וכו' לנשים בפני-עצמן.

המניחים את הלולב ומיניו במים, מצווה להחליף בחול-המועד מידי פעם את המים, כדי שיישאר הלולב לח והדרור.

יום רביעי,

ט"ז בתשרי, א' דחול-המועד**

במשך ימי חול-המועד מחליפים את ההדסים והערבות, כולם או חלק מהם, אבל אין

קידוש, שהחיינו, לישב בסוכה. שחרית: בהוצאת ספר-תורה אומרים י"ג מידות פ"א, רבש"ע וכו'. מוצאים ב' ס"ת,

להחשיב את העולם לדבר עראי ומזה לעשות דירת קבע להקב"ה

ביום-הכיפורים הקב"ה פולח ומוחל על כל העניינים הבלתי-רצויים, וביום הראשון דהג המכות מתחילה עבודת השנה החדשה □ לכן בהתחלת סדר העבודה של השנה החדשה מדגישים מיד את מטרת עבודת האדם בעולם, כפי שנרמזת במצוות סוכה □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ולהעיר, שגם בהעניין ד"וירשתם אותה וישבתם בה" מודגשת השייכות של עראי וקבע:

הישיבה בארץ היא באופן של קבע, כמאמר רז"ל⁹ שאילו זכו היתה הכניסה לארץ (תיכף לאחר היציאה ממצרים, כמו שנאמר בשירת הי"ם¹⁰ "תביאמו ותטעמו בהר נחלתך גו") באופן של גאולה אמיתית ושלמה שאין אחריה גלות¹¹, ולכן נאמר על זה עניין הירושה – ש"אין לה הפסק"¹²;

אבל הדרך לבוא לארץ-ישראל היתה על-ידי ההליכה במדבר, ששם היו בני-ישראל במעמד ומצב של עראי, שזהו עניין "בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים"¹³.

ב. והעניין בזה בעבודת האדם¹⁴:

כללות העולם הוא כדוגמת סוכה¹⁵, ויש בו

א. סוכה – צריכה להיות דירת עראי דווקא, ולא דירת קבע, ולכן "סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה"¹⁶, כי, "למעלה מעשרים אמה אין אדם עושה דירתו דירת עראי אלא דירת קבע"¹⁷. אמנם דירת עראי זו, צריך לעשותה קבע – "תשבו כעין תדורו, מכאן אמרו כל שבעת הימים עושה אדם סוכתו קבע ודירתו עראי"¹⁸.

ונמצא, שמצוות סוכה מורכבת משני הפכים: מחד גיסא – מוכרחת להיות דירת עראי דווקא, ולאידך גיסא – צריך לעשותה קבע, היינו, לעשות מעראי קבע, ועל-ידי זה מתקיימת המצווה.

ובירושלמי¹⁹ איתא: "כתיב בסוכות תשבו, ואין תשבו אלא תדורו, כמה דאת אמר" וירשתם אותה וישבתם בה" (שארן הכוונה על הישיבה אלא על הדירה).²⁰

1) משנה ריש סוכה.
2) גמרא שם.
3) שם כח, ב. טוש"ע ואדה"ז או"ח ר"ס תרלט.
4) שם פ"ב ה"י.
5) אמור כג, מב.
6) פ' ראה יא, לא (וראה אוה"ת אמור ע' קפ).
7) קה"ע שם.
8) זח"ג רכא, א.

9) בשלח טו, יז.
10) ראה גם עירובין נד, א. שמו"ר רפ"ב. ועוד.
11) ב"ב קכט, ב.
12) אמור כג, ממ.
13) בהבא לקמן – ראה גם לקו"ש ח"ט עמ' 92 ואילך.
14) ברשימת ההנחה – שהובאה ראה לזה מדברי חז"ל. – וראה לקמן ס"כ בגוף השיחה.

החיבור וההשתתפות של עראי וקבע, כי: מחד גיסא – מציאות העולם הוא עניין של עראי, שהרי מצד עצמו אין לו שום מציאות, כיוון שנברא מ"אין", לא דבר, וגם לאחרי שנברא, כל קיומו אינו אלא מצד דבר הוי' שמהוה ומחיה אותו בכל רגע, ומצד עצמו הוא הווה ונפסד כו¹⁵.

ולאידך גיסא – אמרו חז"ל "שוקיו זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראותו"¹⁶, "נתאוהו הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים"¹⁷, ומבואר בחסידות¹⁸ שכשם שדירת האדם למטה היא באופן שעצם ומהות האדם דר בהדירה, כן הוא גם בהדירה לו יתברך בתחתונים, שנעשה למטה התגלות העצמות, שהוא אמיתת המציאות – שזהו עניין של קבע באופן היותר נעלה.

כלומר: עניין העראי שבמציאות העולם, הוא באופן היותר נמוך, למטה גם מה"עראי" דסוכה – שהרי גם דבר עראי יש לו קיום על-כל-פנים באותה שעה, מה-שאינ-כן מציאות העולם, הנה גם באותה שעה שהוא קיים, הרי מצד עצמו אינו מציאות כלל; ואילו עניין הקבע שנעשה במציאות העולם על-ידי עבודתם של ישראל לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, הוא באופן היותר נעלה – להיותו דירה לעצמותו, אמיתת המציאות, שאין אמיתתו כאמיתת כל הנמצאים¹⁹.

ג. וכשם שמצוות סוכה היא באופן שהסוכה היא דירת עראי, והאדם צריך לעשותה קבע – כך גם בכללות העבודה בעולם, "לעבדה ולשמרה"²⁰, לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, צריכים להיות ב' העניינים הנ"ל:

כאשר מחשיבים את העולם לדבר קבע, אי-אפשר לעשותו דירה לו יתברך, כשם שסוכה שלמעלה מעשרים אמה (שאדם עושה דירת קבע) – פסולה. ולכן צריכים להחשיב את העולם לדבר עראי, היינו, שכל הדברים הגשמיים, ענייני העולם, צריכים להיות אצלו דבר טפל ובטל, ועשייתו אותם הוא כמו שעושים דבר בדרך עראי.

ולאידך גיסא – הדברים הגשמיים שהם באופן של עראי, צריך לעשותם קבע על-ידי עבודתו לה' בהדברים הגשמיים גופא, היינו, שנוסף על עבודת ה' בעניינים הרוחניים, תורה ותפילה, צריכה להיות העבודה גם בהדברים הגשמיים גופא, כמו באכילה ושתייה, על-ידי זה שמברך תחילה וסוף, וכן על-ידי כללות העבודה באופן ד"כל מעשיך יהיו לשם שמים"²¹ ו"בכל דרכיך דעהו"²².

ד. וביאור העניין:

כאשר מציאות העולם וענייניו הגשמיים תופסים אצלו מקום חשוב, אזי הגשמיות גורמת ניתוק מהרוחניות, שאינם יכולים לשכון שניהם יחד, כמובא בחסידות²³ מה שכתוב בחובת-הלבבות²⁴ שכשם שלא ישכנו אש ומים בכלי אחד, כך לא ישכנו בלב אחד אהבת ה' ותענוגי עולם הזה.

ומלבד זה, גם אם הגשמיות לא היתה גורמת ניתוק מהרוחניות, והיו יכולים לשכון שניהם יחד – הרי כיוון שהכוונה היא שנתאוהו הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים, צריכים להמשיך ולגלות אלוקות בדבר שאין לו מציאות זמנית²⁵, ובמילא, כאשר ממשיכים אלוקות בדבר גשמי שיש לו תפיסת

(20) בראשית ב.טו. וראה בהנסמן בסה"מ מלוקט ח"ו עמ' יד הערה 10.
(21) אבות פ"ב מ"ב.
(22) משלי ג.ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג. שו"ע אדה"ו או"ח סקנ"ו ס"ב.
(23) סה"מ הש"ת 76. ועוד.
(24) שער ח פ"ג אופן כה.

(15) ראה תניא שעהיחזוה"א בתחלתו. סה"מ תרמ"ג עמ' צו.
(16) במדב"ר רפ"י.
(17) ראה שם פי"ג, ו. תניא רפ"ו.
(18) ראה בהנסמן בסה"מ מלוקט ח"ב עמ' רמא הערה 32.
(19) ראה רמב"ם הל' יסודות פ"א ה"ג.

כשלמעשה כל אחד אומר ומנענע בקצב שלו].
הושענות:

מוציאים ספר-תורה אחד, ועומר איתו ליד הבימה ומחזיקו. [בלוח כולל-חב"ד כתוב שאם לכולם יש לולבים, יניחו את ספר-התורה על הבימה, והעתיקו בס' שבח-המועדים (תש"נ) עמ' 86. וכ"כ כף-החיים ס' ד תרס ס"ק ו, אף שבס' לדוד-אמת ס' ד אות יד כ' שאם אפשר יקיים שניהם. וע"ע]. ארון-הקודש נשאר פתוח עד גמר אמירת הושענות. [כמדומה שנהוג להקיף בבית-הכנסת גם כשמתפללים ביחיד].

באמירת הושענות היה הרבי מחזיק את ארבעת המינים בשתי ידיו [כן צ"ל לקיום מצות נטילת לולב, כמבואר בשו"ע ארמוה"ז ס' תרנ"א ס"א ועיי"ש סט"ו], ומצמידם לחזהו.

אומרים תיבת "הושענא בראש כל ארבעת ה'אותיות' המקדימות (הושענא למענך אלוקינו, בוראנו...), וכן קודם כל 'אות' שבסדר אותו היום (הושענא למען אמיתך, הושענא למען בריתך... – כך נהג הרבי). באותיות שאומרן החזן בקול רם – שאז מקיפין בהן – אומרים זאת לפניו ולאחריהן.

מנהגנו שהש"ץ מתחיל לומר בקול רם מאות ס' או ע'. מדייקים לעשות היקף אחד שלם סביב הבימה, ומסיימים אותו באמירת אות ת'. ההקפות הן (נגד כיוון השעון) מזרח – צפון – מערב – דרום (מי שהתחיל ממקומו – ישלים סיבוב).

מי שאין לו ד' מינים – ייקח מאחד שכבר סיים, ויקיף גם הוא. מי שאירע לו אבל (רח"ל) בחג, אינו מקיף, וכן אבל על אביו ואמו במשך כל י"ב חודש אינו מקיף. ויש לו לכבד בארבעת-המינים שלו אדם אחר שאין לו ד' מינים – שיקיף הוא.

את הפסוקים "כי אמרת..." (ודומיו, שבסוף כל הושענא) אומרים רק בהושענא-רבה. בשנים האחרונות הורה הרבי לנגן "הושיעה

את עמך..." בניגון הידוע. את הפסוק "למען דעת..." שבסוף הושענות, אומרים בקול רם כשמכניסים את ספר-התורה להיכל.

מותר להחזיר לולב למים ביום-טוב, ואף להוסיף עליו מים (עד מחצית מהכמות הנמצאת), אבל לא להחליף את המים. לרוב נשמרים המינים כראוי ללא מים, כשהם סגורים היטב בתוך נרתיק ניילון (שהוכן מערב יום-טוב, עם טפטוף קל של מים פנימה, ליצירת לחות).

קריאת התורה: 'אתה הראת'. בפתחת הארון אומרים פעם אחת י"ג מידות. "ריבונך של-עולם", יהיו לרצון, ואני תפילתי (פעם אחת), וממשיכים כרגיל: "ברוך שמייה... ישועה ורחמים". מוציאים שני ספר-תורה, את הראשון מוליך הש"ץ, וקוראים בספר הראשון לחמישה עולים (ויקרא כב) "שור או כשב", מניחים ספר שני על הבימה ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה. קוראים למפטיר בספר השני (במדבר כט) "ובחמישה-עשר יום". הגבהה וגלילה.

הפטרת היום (זכריה יד): "הנה יום בא לה'", ומזכירים קדושת היום בברכה אחרונה. אשרי הש"ץ נוטל את ספר-התורה השני ואומר 'יהללו'. חצי קדיש. מוסף של יום-טוב. נשיאת כפיים: הכול מכסים את פניהם בטלית, וגם את הילדים מכניסים תחת הטלית. גם ידי הכוהנים מכוסות בטלית.

הכוהנים מפנים את פניהם לשמאלם, לימינם ולאמצע, בכל אחת מהמילים: 'יברכך', 'וישמרך', 'אליך', 'ויחונך', 'אליך', 'לך', 'שלום'.

כשאומרים תיבת "יברכך" – המתברך ראשו באמצע. ה' – מיטב ראשו לימינו. וישמרך – באמצע. יאר – לשמאלו. ה' – באמצע. פניו – לימינו. אליך – באמצע. ויחונך – לשמאלו. ישא – באמצע. ה' – לימינו. פניו – באמצע. אליך – לשמאלו. וישם –

תחילה מעט "העלאת העולם", ואחר-כך מביאים אל החוזה. למערב [דרך ימין] – שתי פעמים הראשונות לקרן מערבית דרומית, בפעם השלישית – לאמצע מערב. [הכיוון צ"ל למזרח ומערב העולם, ולא שה"מזרח" הוא תמיד לכיוון ירושלים כבתפילה. ראה בס' ארבעת המינים השלם עמ' תעד, שכן מנהג הנהוגים ע"פ האר"י בצפת ובטבריה].

לכל צד – הולכה והובאה שלוש פעמים. בהבאה צריך להגיע עד החוזה, "מקום שמכים באמירת 'אשמנו'".

גם ההולכה, כולל ההולכה הראשונה, מתחילה מן החוזה. אחר כל הולכה מנענעים (מכססים) את הלולב, ואחר-כך עושים את ההובאה.

ראש הלולב יהיה למעלה בכל הנענועים. במשך כל הנענועים, האתרוג מכוסה ביד – חוץ מהנענוע האחרון, שאז מגלה קצת.

[עוד נהג הרבי: היה מביא את ד' המינים אל מול החוזה, ואחר-כך בתנועה נוספת היה מביאים ומגיעים אל החוזה ממש.

בכל משך הנענועים עמד במקום אחד כשפניו למזרח. לא פנה לכיוון הנענועים, אלא בהפניית הידים וחלק הגוף העליון.

בכל הנענועים המינים זקופים ובגובה החוזה, מלבד הנענועים למעלה ולמטה, שבהם המינים זקופים, ורק הידים מורמות לגובה הפנים או מושפלות למטה].

תפילת שחרית:

שמונה-עשרה של יום-טוב.

מי שלא הספיק ליטול לולב לפני התפילה "ואי אפשר לצאת מבית-הכנסת מפני הרואים", יברך עליו שם לפני ההלל, וב'אנא' שבסוף ההלל ינענע רק פעם אחת, כדלהלן.

הלל: אחר חזרת הש"ץ אומרים הלל שלם. לכל הדעות מברכים תחילה וסוף, וגם ביחיד (וכן גם בימי חול-המועד ושמתח-תורה).

באמירת הלל אוזנים את הלולב (ביד ימין),

מקום וחשיבות, לא נשלמה הכוונה העליונה. בלבד, אזי ביכלתו לעשות את ענייני העולם ולכן צריך להיות נרגש אצל האדם שהדברים הגשמיים הם דבר עראי, ועד לתכלית העראי (באופן היותר נמוך) – שאינם מציאות כלל; ודבר עראי זה צריך לעשותו קבע, ועד לתכלית

1. ובאופן כזה נעשית התחלת העבודה של השנה החדשה:

כאשר מציאות העולם וענייניו הגשמיים תופסים אצלנו מקום חשוב, אזי הגשמיים גורמת ניתוק מהרוחניות, שאינם יכולים לשכון שניהם יחד

הקבע (באופן היותר נעלה) – דירה לו יתברך, על-ידי זה שעושה את הדברים הגשמיים עצמם "כלי" לאלוקות.

א. ועניין זה מודגש באופן קיום מצוות סוכה: בנוגע לסכך הסוכה – "אמר קרא" באספך מגרנד ומיקבך, בפסולת גורן (קשין) ויקב (זמורות ואשכולות ריקנים) הכתוב מדבר, ולא ב"גורן עצמו ויקב עצמו" (הקשין עם התבואה ואשכולות עם הענבים)²⁶,

שכן מסככין בפסולת גורן ויקב דווקא. ובוזה מרומז העדר החשיבות דענייני העולם (עראי) – שנחשבים כ"פסולת" בלבד. ועל-ידי זה – נעשית קיום מצוות סוכה באופן ד"תשבו כעין תדורו", ש"אוכל ושותה ומטייל בסוכה ומשנן בסוכה"²⁷, היינו, שלא רק לימוד התורה, אלא אפילו העניינים שבמשך כל השנה כולה אינם אלא ענייני הרשות, אכילה ושתיה וטיול, הרי עשייתם בסוכה היא מצווה, ומברכים עליהם ברכה מיוחדת כו'. ונקודת העניין – כאמור – שכאשר נרגש אצלו שענייני העולם אינם אלא עראי (פסולת)

לאחרי ראש-השנה עשרת-ימית-השוכה ויום-הכיפורים שבהם נעשה התיקון דשנה שעברה, שהרי ביום-הכיפורים סולה ומוחל הקב"ה על כל העניינים הבלתי רצויים, הגה ביום הראשון דחג הסוכות – "ראשון לחשבון עוונות"²⁸ – מתחילה העבודה של השנה החדשה.

ולכן, בהתחלת סדר העבודה של השנה החדשה מדגישים מיד את מטרת העבודה – במצוות סוכה, דירת עראי, שהאדם עושה אותה קבע – שצריך להיות נרגש שכללות העולם הוא עניין עראי, תכלית העראי, והעבודה היא לעשותו קבע, תכלית הקבע, דירה לו יתברך. ואף שתכלית העראי ותכלית הקבע הם הפכיים בתכלית – הנה על זה ישנה נתינת כוח מהעבודה דיום-הכיפורים, שסיומה וחותמה בהכרזה "הוי' הוא האלוקים"²⁹, שתוכנה של הכרזה זו – שמציאות הטבע (אלקים בגימטריא הטבע)²⁹ לאמיתתה היא למעלה מהטבע (הוי')³⁰, ובכוח זה יוצאים לעבודה דעשיית הסוכה, לעשות מתכלית העראי תכלית הקבע.

25 פרס ש"ב פ"ב. ר"ח שער התשובה פ"ו (ד"ה והמרגיל – קאב). של"ה פט.א. קפט.א. ועוד. תניא שעהיוה"א רפ"ו. ובכ"מ. 27 ראה סידור (עם דא"ח) מד, ב ואילך. פירוש המלות לאדהאמ"צ פקל"ט. ובכ"מ. 28 ואתחנן ד, לה. ועוד. 29 פ' ראה טו, יג. 26 סוכה יב, א (ובפרש"י). 27 תנחומא אמור כב. וראה בהסמך בסה"מ מלוקט ח"ד עמ' כג. 28 ואתחנן ד, לה. ועוד.

ז. ועניין זה נלמד ממה שכתוב "בסוכות תשבו, ואין תשבו אלא תדורו, כמה דאת אמר וירשתם אותה וישבתם בה": החילוק שבין ירושה ("וירשתם") למתנה ומכר³¹ – שבמכר צריך הקונה לשלם מנכסיו עבור הדבר הנמכר, ואפילו במתנה שאין המקבל משלם עבורה, הרי "אי לאו דעביר ליה נייחא לנפשיה לא הווה יהיב ליה מתנתא"³²; מה-שאין-כן ירושה, שאינה תלויה כלל במעמד ומצב או פעולת היורש, כי אם מצד היותו בן, "ברא כרעא דאבוה"³³. ועניין זה ישנו אצל כל אחד ואחד מישראל, בני אברהם, יצחק ויעקב, כמו שאומרים³⁴ "מה יפה ירושתנו" – שעניין זה הוא אצל כל בני-ישראל בשווה, מבלי הבט על חילוקי הדרגות במעמדם ומצבם מצד עבודתם (שהרי ירושה אינה תלויה במעמדו ומצבו של היורש), שמוזה גופא מובן שזוהו עניין נעלה ביותר שאי אפשר להגיע אליו על-ידי עבודה, ולכן בא בירושה דווקא, ירושה שאין לה הפסק, שזוהו עניין שלמעלה מהגבלה, שאינו יכול לבוא על-ידי עבודה הקשורה עם הגבלת הכלים. ומצד עניין הירושה שבישראל ("וירשתם אותה") נעשה "וישבתם בה" – בארץ-ישראל: "ארץ" – "למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה"³⁵, ו"ישראל" – על-שם "כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל"³⁶, היינו, שלא להתפעל לא מאנשים ואפילו לא ממלאכים ("אלוקים"), אלא לעמוד במסירה

ונתינה לאלוקות, באופן ד'חבוקה ודבוקה בך יחידה לייחדך"³⁷. ומצד ההתקשרות להקב"ה – אין שום הגבלות, ובמילא, יכולים לעשות מעראי, קבע, מתכלית המטה, דירה לו יתברך.

ח. ועל-ידי זה נעשית ההמשכה על כל השנה כולה באופן שגם העניינים הגשמיים (עראי) הם בקביעות ובהרחבה: ידוע³⁸ ש"עיקר הדין שבראש-השנה הוא על הגופות... אין אדם נידון בראש-השנה אלא לענייני עולם הזה כו", ולכן, "גם הרחמים (י"ג מידות הרחמים) הממתקים את הדינים... נמשכים כל-כך למטה עד שמתלבשים בגשמיות". ועניין זה מודגש גם בחג הסוכות – שבו נידונים על המים³⁹, עניין הגשמים, שכוללים כל העניינים הגשמיים⁴⁰. ומצד עניין הקביעות שבמצוות סוכה – נמשכים כל העניינים הגשמיים באופן של קביעות, ובפשטות – שנה טובה ומתוקה בפועל ובגלוי בכל המצטרך לכל אחד ואחד ולבני ביתו, בבני חיי ומוזני רוחי, ובאופן ד"ושמחת בחגך"⁴¹, מתוך שמחה.

(קטעים משיחת יום ג', י"ח בתשרי, ב' דחול-המועד סוכות ה'תשי"ג. שמחת בית-השואבה – תורת-מנחם – התוועדות ה'תשי"ג, חלק שני (ו) – בלתי מוגה)

31) ראה לקו"ש ח"ג עמ' 115 ואילך, ובהנסמן בהערות שם.
32) ראה מגילה כ"ב, גיטין נ"ב, ב"מ טז, א. ב"ב קנ"א.
33) יונת אלם רפ"ב. וראה פרש"י ד"ה כבעל – כתובות צ"ב. תוד"ה מקמי – יבמות ג, א.
34) בנוסח תפלת השחר. וראה תניא פל"ג.
35) ב"ד פ"ה, ח.
36) וישלח לב, כט.
37) נוסח הושענות דיום ג' דהגה"ס.
38) לקו"ת דרושי ר"ה נט"ב.
39) ר"ה טז, רע"א (במשנה). וש"נ.
40) ראה 'תורת-מנחם – התוועדות' ח"ג עמ' 92, ובהנסמן שם בהערה 111.
41) פ' ראה טז, יד.

הדליקים חוץ לסוכה, יכוון לצאת כעת, או יברך בעצמו שוב ברכה זו בקידוש. ביום-טוב דחג-הסוכות טובלים פרוסת המוציא בדבש, אבל על השולחן שמים גם מלח. המסובים מברכים "לישב בסוכה" אחרי ברכת "המוציא" (וכן ביום). אף-על-פי ששנים פטורות מן הסוכה, בכל-זאת אינן נמנעות מלאכול בה ולברך 'לישב בסוכה'. בלילה הראשון של חג-הסוכות חייבים [האנשים] מן-הדין לאכול כזית פת בסוכה. ואפילו ירד גשם, מקדשים בסוכה ומברכים 'לישב בסוכה' ו'שהחינו', אוכלים כזית וגומרים את הסעודה בבית (ובשעת ברכת 'המוציא' יש לכוון לגמור הסעודה בבית). ואם פסק הגשם אחר-כך, יש לשוב לאכול בסוכה כזית פת (מבלי לברך שנית 'לישב בסוכה') ולברך ברכת-המוזון בסוכה. אם כשיורד גשם נראה שהוא ייפסק אחרי שעה או שעתיים, צריך להמתין. מנהגנו שלא לצאת מהסוכה באמצע הסעודה גם כשיורד גשם, וגם במשך שאר ימי החג, במצב כזה נכנסים לסוכה, מקדשים ואוכלים בה ומברכים 'לישב בסוכה', ללא קפוק, וגם מתוועדים. וכן נהג הרבי. מברכים 'לישב בסוכה' רק על לחם או מיני מזונות יותר מ'כביצה' (כביצה: 54 סמ"ק) (מלבד בסעודת הלילה הראשון שמספיק 'כזית', ראה בשו"ע אדה"ז סי' תרל"ט סי"ז). ומברכים תחילה 'המוציא' או 'מזונות' ואחר-כך, לפני שטועמים, מברכים 'לישב בסוכה'. המהדרים – גם מים אינם שותים מחוץ לסוכה. אין מנהגנו לישון בסוכה. בשו"ע אדמו"ר נפסק, שהנכנס לסוכת חברו ל"שינה וטויל", מברך 'לישב בסוכה'. [והנכנסים לביקור קצר ומסתפקים אם זו קביעות, משתדלים לכבדם במיני מזונות יותר

מכביצה]. אין מנשקים את הסוכה בכניסה או ביציאה. שחרית: נטילת לולב. אסור לאכול לפני נטילת לולב. והבריאים אינם טועמים, וגם אינם שותים מאומה לפני-כן [מפי השמועה, הוראת הרבי שמן הראוי לאכול 'מזונות' אחר נטילת הלולב, כדי שברכת 'לישב בסוכה' תעלה גם על הנטילה שלפניה (אף שגם היא 'קביעות' בקל-וחומר משינה וטויל, ראה ליקוטי-שיחות, כרך כב, עמ' 125)]. משכימים ומקדימים לקיים מצוות לולב, ובפרט בפעם הראשונה. נטילת לולב בסוכה היא מצווה מן המובחר, ואפילו קודם התפילה מברכים בסוכה. וגם אם יורדים גשמים, מצווה מן המובחר להמתין עד שיפסק הגשם כדי ליטלו בסוכה. כשנותנים את ארבעת המינים לאחר לברך, נכון לומר בפירוש שהוא "במתנה על-מנת להחזיר" [בס' המנהגים משמע, וכן נהג הרבי למעשה, לומר זאת גם בחול-המועד. וצריך חיפוש המקור לזה], "והוא תועלת לנותן ולמקבל". איטר יד נוטל את הלולב בימינו שהוא שמאל-כל-אדם, ואת האתרוג בשמאלו שהוא ימין כל-אדם. שדרת הלולב צריכה להיות מול פני הנוטל. עומד כשפניו למזרח, נוטל את הלולב ביד ימין ומברך על הלולב, ומתחיל ברכת "שהחינו" – כשהלולב בימינו והאתרוג בשמאלו. בסיום הברכה – מחברים אותם. את הלולב ומיניו מחבר לשליש העליון של האתרוג, אשר אוהזו באלכסון קצת. הנענעושים: לדרום וצפון – לקרן דרומית מזרחית, קרן צפונית מזרחית. למזרח – לאמצע המזרח. למעלה – בהבאה מורידים תחילה מעט "המשכה בעולם", ואחר-כך מביאים אל החוזה. למטה – בהבאה מעלים

בשנים האחרונות עורר הרבי להשתדל והוסיף על שלושה הדסים – על-כל-פנים עוד שלושה, כנגד שלושה שמן-הדין. גם ההוספות בהדסים מתחלקות בשווה לצדדים. אין משתמשים בסלים הקלועים לערכות ולהדסים, אלא בטבעות העשויות מעלי הלולב. את כל הטבעות מכינים קודם שמתחילים לאגוד את הלולב.

ההדסים – אחד מימין הלולב (כאשר שידרת הלולב היא מול פני האוגד), אחד משמאלו ואחד באמצע, נוטה קצת לצד ימין. והערכות אחת מימין הלולב ואחת משמאלו.

משתדלים שהערכות לא ייראו כל-כך.

קצותיהם התחתונים של הלולב, ההדסים והערכות מונחים בשווה זה ליד זה, ולא שיבלוט הלולב מלמטה.

על הלולב עצמו עושים שתי כריכות. ומשתדלים ששתי הכריכות יהיו מכוסות בהדסים ובערכות, וגם, על-כל-פנים מקצת, הכריכה העליונה.

בנוסף לשתי כריכות הנ"ל (ואחרי עשייתן), אוגד את הלולב, ההדסים והערכות ביחד על-ידי שלוש כריכות. שלוש כריכות אלו צריכות להיות בתחום טפח אחד. נמצאו סך-הכול חמש כריכות.

רצוי לקנות לכל אחד מהבנים מגיל שש ומעלה ארבעת המינים כשרים כהלכתם (וכמובן שלא להאחר הבר-מצווה יהיו ארבעת המינים מהודרים).

אם יש גג מעל הסוכה, יש לזכור לפותחו עתה (כדי שבשעת הסעודה תהיה הסוכה מסוככת כדיון).

הדלקת הנרות: לכתחילה מדליקין אותן כבזמן הרגיל בערב-שבת.

כדאי ונכון שיתחילו [הבנות] להדליק פעם הראשונה ביום-טוב, שאז יברכו "שהחיינו" גם על התחלת קיום מצוות הדלקת נר יום-טוב.

אחרי ההדלקה, מברכות "להדליק נר של יום-טוב" ו"שהחיינו". איש המדליק, לא יברך 'שהחיינו'.

יום שלישי

ט"ו בתשרי, א' דחג-הסוכות

תפילת ערבית של יום-טוב.

שמחת החג, וגם שמחת-בית-השואבה, מתחילות מליל ראשון של חג-הסוכות. נוהגים לשיר, למחוא כף ולרקוד [לא רק בחול-המועד, אלא] גם ביום-טוב.

פעמים רבות דיבר כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו על המבצע לבקר בבתי-כנסת כדי לשמח יהודים בשמחת בית השואבה ושמחת החג בכלל, וברוב עם הדרת מלך.

סדר הקידוש:

מקדשים בסוכה: "אתקינו" (דיום-טוב), "בורא פרי הגפן", "אשר בחר בנו", "לישב בסוכה", ו"שהחיינו".

קודם שהיה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מברך 'לישב בסוכה', היה מביט בסכך.

מי שבירך 'שהחיינו' בשעת הדלקת הנרות – לא יברכנה עתה. ברכת 'שהחיינו' בקידוש שבסוכה, עולה גם על עשייתה [לבעליה] ועל מצות הישיבה בה [ראה שו"ע אדמוה"ז סי' תרמ"א א"ס א"ב, ובנסמן במהדורה החדשה שם. ולכאורה יש לכוון על כך בשעת הברכה, כפרט על הישיבה, הן המקדש והן השומעים]. איש שבירך (בטעות) 'שהחיינו' בהדלקת הנרות, אם

ההוספה בשמחה, תזרז את הגאולה

ריקוד בשמחה גדולה שאין למעלה ממנה

חג הסוכות בכללותו קשור עם הגאולה העתידה – כמו שכתוב בהפטרה דיום א' דסוכות אודות הייעודים דלעתיד לבוא: "והיה כל הנותר מכל הגויים הבאים על ירושלים ועלו מידי שנה בשנה להשתחוות למלך ה' צבאות ולחוג את חג הסוכות". ולהעיר גם מדברי הגמרא שלעתידי-לבוא ינסה הקב"ה את אומות העולם במצוות סוכה – "מצווה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה כו".

והעיקר – שיהיה כן בפועל ממש, ותיכף ומיד, עוד לפני אמירת ההפטרה (שזמנה ביום, ולאחרי תפילת שחרית וקריאת התורה), בהתחלת הזמן ר"ש שמחת בית-השואבה" – מיד לאחרי תפילת ערבית, כדאיתא בגמרא "כשהיינו שמחים בשמחת בית-השואבה לא ראינו שינה בעיינינו, כיצד שעה ראשונה וכו' לתפילת מנחה, משם לתמיד של בין הערביים, מכאן ואילך לשמחת בית-השואבה".

ולכן, יש להתחיל ב"שמחת בית-השואבה" תיכף ומיד, ועוד לפני קידוש וסעודת יום-טוב, ואחרי-כך יפסיקו למשך זמן כדי לקדש על היין, יין המשמח, ולאכול סעודת יום-טוב בשמחה, ולאחרי זה ימשיכו ב"שמחת בית-השואבה" באופן ש"לא טעמנו טעם שינה".

והמעשה הוא העיקר – שלא יישאר בדיבור בלבד, או בספר הנדפס, כי אם "א לעבעדיקער ספר" (על-דרך הפתגם הידוע בנוגע לריקודים דשמחת-תורה שהיהודי נעשה הרגלים הדספר-תורה), ריקוד בשמחה גדולה, ועד לגדולה שאין למעלה ממנה – גאולה האמיתית והשלימה על-ידי משיח צדקנו.

וכן תהיה לנו – תיכף ומיד ממש, ובמילא, ממשיכים לחגוג "שמחת בית-השואבה" בארצנו הקדושה, בירושלים עיר הקודש, בבית-המקדש השלישי ועד לקודש-הקודשים... וכאמור, תיכף ומיד ממש.

(משיחת ליל א' דחג הסוכות ה'תשמ"ט, 'התוועדות' ה'תשמ"ט, כרך א, עמ' 106 – בלתי מוגה)

המשך השמחה בטיסה לארץ-הקודש

כאשר שמחת בית-השואבה נערכת על-ידי בני-ישראל בכל מקום שהם, בריבוי מקומות, הרי זה ממחר ומזרז עוד יותר את שמחת בית-השואבה דכל בני-ישראל, במקום אחד – בעזרה שבבית-המקדש השלישי.

ובפשטות – שמיד לאחרי התחלת חגיגת שמחת בית-השואבה בחוץ-לארץ מקיים הקב"ה את הבטחתו "ואתם תלקטו לאחד אחד בני-ישראל" (ישעיהו כו, זב), ולוקח את כולם "עם ענני שמיא" (דניאל ז, יג) לארצנו הקדושה.

וממשיכים שמחת בית-השואבה במשך הטיסה (פליענדיק) "עם ענני שמיא" ביחד עם עוד יהודים שפוגשים אותם במהלך הטיסה "עם ענני שמיא", ועל-אחת-כמה-וכמה עם היהודים שפוגשים בארצנו הקדושה.

(משיחת ליל חג הסוכות ה'תשמ"א, 'התוועדות' ה'תשמ"א, כרך א, עמ' 122)

אתרוגי קלבריה לארץ-הקודש

מאז ומתמיד הידרו אנ"ש לברך בסוכות על אתרוגי קלבריה, אך לא תמיד עלה הדבר בידיהם □ ברשימה שלפנינו אנו מתוודעים למאמץ המיוחד שנעשה על-ידי אנ"ש בארצנו הקדושה, כבר בשנת תשי"ז, להשיג כמות נכבדה של אתרוגי קלבריה □ מתוך המסמכים שלהלן אנו למדים גם על מעורבות הרבי בנושא

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

להתדבר עם ד"ר כהנא

המכתב הראשון:

בי"ה יום א', פרשת פנחס תשט"ב, ברוקלין
כבוד ידידנו הרבנים ווח"ה [=ותיקים
וחסידים הרבנים] וכי מנהלי אגודת-חסידי
חבי"ד באה"ק יחי
שלום וברכה

זה איזה שבועות שהתלתי לדבר עם כ"ק אדמו"ר שליט"א על-דבר סידור נסיעתי בעזהי"ת צלחה לאיטליה על-דבר קצירת אתרוגי קלבריה, ואמר לי כ"ק אדמו"ר שליט"א להתדבר עם אנ"ש בכל המדינות על-דבר הזמנתם אתרוגי קלבריה למען אוכל שלוח לכל מקום במועדו.

וכשהגיע עניין ארץ-הקודש היתה הוראת עזת כבוד קדושת אדמו"ר שליט"א להתדבר עם ד"ר כהנא המתגורר כעת בפה, על-דבר רשיון אופיציאלי (=רשמי) מהמשלה באה"ק להכניס אתרוגי קלבריה, ושמוכן הנני לשלם מסכ למען לא יגיע להמדינה הפסד מזה.

הייתי אצל האחרון ואמר לי שזהו דבר חדש אצלו – הידור לקחת לברכה אתרוגי קלבריה דווקא, ואחרי אשר הסברתי לו אז

מאז ומקדם התאמצו חסידי חב"ד לברך בחג הסוכות על אתרוגי קלבריה. זאת בגלל דבריו הידועים של רבנו הזקן ולפיהם, כשציווה הקב"ה "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו'", התיישב משה רבנו על ענן וטס עמו לקלבריה שבאיטליה, להביא משם אתרוג. הרה"ח ר' ישראל דו"ייקובסון ז"ל היה הראשון שזכה להביא אתרוגים מקלבריה ל'חצי כדור התחתון' (ארצות-הברית).

המאמצים להשיג אתרוגי קלבריה החלו כבר בשנים הראשונות לנשיאותו של הרבי. ואולם באותן שנים רק בודדים ממש הצליחו להשיג אתרוגי קלבריה, בעזרת נוסעים פרטיים לאיטליה. בשנת תשי"ז נעשה לראשונה מאמץ רשמי לארגן אספקה גדולה של אתרוגי קלבריה לארץ הקודש. הרבי הציע אז לפנות אל הר"ר שמואל-זאנוויל כהנא, מהמשרד לענייני דת, ששהה אז בארה"ב ואף ביקר בקיץ אצל הרבי ב'יחידות' (השווה: אגרות-קודש, כרך טו, עמ' שכא – 'בביקורו כאן').

להלן שלושה מכתבים ששיגר הרב דו"ייקובסון לארץ באותו נושא, ובהם הוא מספר על ההוראות שקיבל מהרבי בנידון.

ארבעת המינים:

אין מדרקקים לשלם עבור ארבעת המינים קודם החג דווקא.

קבלה בידינו מאדמו"ר הזקן להדר לברך על אתרוג מקלבריה. גם בימינו, שיש אתרוגים משתילי קלבריה באה"ק ת"ו, עדיין יש להשתדל לברך על האתרוגים הבאים מקלבריה עצמה.

מראה האתרוג צריך להיות צהוב (כמראה שעווה), ולא כהמדקקים שיהיה מקצתו ירוק. [ולכאורה אם יש אפשרות למשל לקנות רק צהוב שיש בו כתמי-עלים ('בלעטלאך') שהזהירות מהם היא רק הידור-של-יופי, יש להעדיף את הצהוב. ולפלא שרבים מאנ"ש אין מקפידים על זה, ובפרט שאף הקונים אתרוג בימים האחרונים יכולים למצוא צהובים לרוב].

לוקחים לולב שאין עליו כפופים (הכפיפה נקראת 'כפתורים' = 'קנעפלאך').

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ הקפיד שהשרדה תהיה באמצע הלולב ממש, ולא מן-הצד קצת; לולב ישר; שאינו דק; ושעליו מחוברים בקליפה מאחורי השרדה. הקפדה זו האחרונה ידועה לנו גם מהנהגת הרבי.

בחג הסוכות (וגם בשבת שבו) אסור להריח בהדם שבלולב. טוב להימנע גם מלהריח באתרוג של מצווה. אם טעה והריח, לא יברך על הריח.

סדר אגידת הלולב:

מהדרים לאגוד את הלולב בסוכה ובערב יום-טוב. הרבי נהג לעשות זאת אחר הצות היום.

המהדרים – אוגדים בעצמם את הלולב. אין מוסיפים על אתרוג אחד, לולב אחד, שתי ערכות. אבל מנהג חסידים מקדמת-דנא להוסיף על שלושה הרסים. ו"כל המרבה – הרי זה משובח".

מרבית בסכך. אדמו"ר הזקן היה מצווה על כך: "סמ"ך יותר! עוד יותר סמ"ך!". וכדי "שיהיו כוכבים נראים מתוכה" תוחבים מקל בעובי הסכך, ליצור נקב שיוכלו לראותן בעדו [המכסים את הסוכה מפני הגשם בכיסוי פלסטי הצמוד לסכך מעליו, אין צריך להשאיר מאומה מלפני החג. אך אם יש חלל טפח ביניהם, או שהכיסוי הוא מתחת הסכך אפילו אין ביניהם חלל טפח [כיסוי מעל הסכך ללא חלל טפח אינו נחשב לאוהל (עיי"ן שו"ע אדה"ז סי' תר"מ סי"ג), אך מתחתיו אסור אפילו כשאין חלל כלשהו ביניהם, כדעת ה'לבושי שרד' שם (שו"ע"ר שם, ודלא כמ"ש המשנה – ברורה שם ס"ק כה בשם הפרי-מגדים)], ידאגו שיישאר (מחוץ לחלק המגולל) טפח פרוס לפני החג, כדי שיהיו מותרים לפתוח את המכסה כשנכנסים לסוכה בחג].

אין מנהגנו לעשות רצפה מיוחדת לסוכה [הבונים סוכתם בגינה, ברור שחובתם להכין לה רצפה מיוחדת כדי שיוכלו לאכול בה בשבת וביום-טוב, שכן מן הנמנע שלא יישפכו מים על הקרקע וישקו את הגינה].

אין מנהגנו בנוי סוכה, לא תחת הסכך ולא על הרפנות.

בסוכת 770 (ובשאר הסוכות שבשכונה) רגילים לנהוג כבסוכת הרבי עצמו, שהיה בה רק היופי של הרפנות והסכך עצמם (והשתדלו להרבות בזה) ותו לא. אך בין אנ"ש בארה"ק נפוץ לתלות סדינים לבנים מסביב, ותמונת הרבי [ובהאי עניינא: גם להכדיל בבית האבל שבו נהוג לכסות כל התמונות והמראות, כמ"ש בדרכי חסד עמ' לג מס' גשר-החיים ח"א עמ' נ, ע"פ מו"ק טו רע"ב ובירושלמי שם פ"ג ה"ה (ברפוס הרגיל: טז רע"ב) שכפיית המיטה היא מפני שהארם הוא בצלם אלוקים וא"כ ק"ו לרמות עצמה שיש לכסותה – ובכל זאת אין נהוג לכסות תמונות הרבי. וע"ע טעמים למנהג זה בס' נטעי-גבריאל ח"א פצ"ב הע' יג]. וצ"ע.

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת האזינו

י"ב בתשרי

שחרית: קוראים לשישה עולים בשירת האזינו (כסימן "הזי"ו לך"), ואחד אחר השירה.

הפטרה: וידבר דוד.

אין אומרים 'אב הרחמים'.

מנחה: אין אומרים 'צדקתך'.

מוצאי-שבת-קודש: אין אומרים 'ויהי נועם', ו'אתה קדוש'. אומרים 'יתן לך'.

יום ראשון

י"ג בתשרי

יום ההסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע, דור רביעי לנשיאי חב"ד (שנות הנשיאות: תרכ"ו-תרמ"ג), ומנוחתו כבוד בליובאוויטש, באוהל אביו כ"ק אדמו"ר ה'צמח-צדק'¹.

יום שני

י"ד בתשרי, ערב חג הסוכות*

מרבית בצדקה בערב סוכות, ונותנים גם עבור יום-טוב (ובחול"ל עבור שני הימים ושבת-קודש).

עורכים מגבית ומחלקים את 'צורכי החג' לחג-הסוכות לאלו הנצרכים (ברומה ל'מעוץ חיים' להג-הפסח). וכן מחלקים ד' מינים (שצריכים להיות 'לכם'), ומה טוב להשתדל שלכל אחד ואחד תהיה סוכה משלו.

בניית הסוכה:

סיפר הרבי: "כ"ק מו"ח אדמו"ר [מהוריי"צ] וכן אדמו"ר [הרה"ג והרה"ח המקובל ר' לוי-יצחק] לא עסקו בעצמם בעשיית הסוכה. אם כי מסופר שהרבי השתתף בעצמו בבניית הסוכה בביתו, על-ידי זריקת כמה ענפים של סך.

מכיוון ש'תשבו כעין תדורו' – צריכה להיות לכל משפחה סוכה לעצמה, בדוגמת מה שבכל השנה היא גרה בדירה משלה. ובפרט שגם עשיית הסוכה היא מצווה, ובכיוצא בזה "מצווה בו יותר משלוהו".

אין שום הידור שתהיה הסוכה מחוץ לבית דווקא, אלא אפשר להסיר את הגג ולהניח סך.

עושים את הרפנות אפילו לכתחילה גם מדברים הפסולים לסך. מנהגנו לעשות ארבע דפנות.

1) מהר"ל מפראג (סי הזכרונות לכ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א פכ"ט) והמגיד ממזריטש (סי התולדות אדמו"ר מהר"ש של הרב, עמ' 74) ציוו ללמוד שירת האזינו בע"פ. ובסעי' תשי"א (עמ' 56 בלה"ק – עמ' מו) "שמעתיה מגדולים, שכל יהודי צריך לדעת את שירת האזינו בע"פ". ומבאר שם שזה מביא שפע ברכה גדול בפרנסה, עיי"ש.
2) לוח כולל-חב"ד, משווע או"ח ס"י תכח ס"ה.
3) תיאור ההסתלקות, ותצלום המצבה (החדשה) בסי ימי חב"ד ביום זה. ביאר מעלת היום בשחות הרבי, הובאו בסי 'הלכות החג בחגי עמ' 53 ואלך.

א) היות שד"ר ש.ז. כהנא נמצא כבר באה"ק, וכופל הנני דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א שאתדבר עם מר כהנא שיתן רשות להביא לאה"ק כחמישים אתרוגים מקלבריא, ותשובתו אליי היתה שצריכים אניש דאה"ק לפנות על דבר-זה ועל-פי עצתו כתבתי אליהם.

אני שלחתי לד"ר כהנא הקונטרס שנמצא בהם על-דבר מנהגי חב"ד בזמנים ומועדים שונים, אבל עיקר מטרת מכתבי זה הוא, היות שבהיותי אשתקד בעיר רומא פנו אליי אחדים ממנהיגי העיר לשלוח להם שוחט ובודק ומוכנים הם לשלם מאה זולרים לשבוע ולבד מה שממש הצלת נפשות ממש מאיסורים חמורים של נבילות וטריפות חס-שלום וגם שדה נרחב להצלת נפשות לתורה ויהדות בכלל, הנה נוסף על זה זהו מקום מרכזי אשר דרך שם עוברים לאה"ק מארצה"י ויתר המדינות, ולפי דעתי היה מביא תועלת הרבה לו היה נמצא מי מאניש א מענטש [=אדם].

דברתי עם כ"ק אדמו"ר שליט"א ושאלני את מי אני חושב להציע ופשוט לא היה מי להציע ורק אני חושב שמארץ-הקודש יוכל להימצא מי שיתרצה על-זה. על-כן אבקשם להתיישב בזה ולהודיעני בהקדם. ותוכל להשיב תשובה לאיטליא על כתובת הרב מ. פערלאו אס תמצא מי שיתרצה ויהיה מסוגל לזה. עלינו לדעת שגם אם לא נמצא המסוגל במאה אחוזים יהיה טוב גם אם מעט פחות מזה רק שיהיה מאניש והסתגלות במידה ידועה.

אני נוסע מפה אי"ה ביום א' פרשת עקב, י"ד מנחם-אב הבא עלינו לטובה ולתשובתם אחכה

הדורש שלומם ומברכם

ישראל דזשייקובסאהן

"להודיעני תיכף באווירון"

והנה המכתב השלישי:

בי"ה, יום ה' פרשת עקב תשט"ב, דיאמאנטי

אמר לי, ראשית, הלא זהו דבר שצריך להיות דרישה מכם. ואז כשיאוסר העניין מכ"ק אדמו"ר שליט"א ומהרב הערצאג אז ישתדל בזה מהמרד שלו.

גם סיפרתי לו שכבר נטעו בארץ מאילני קלבריא באופן שהוא שאלה על-דבר ג' שני ערלה, אף שלא הבטיח לי בפירוש וכו' הבנתי שזה יהיה בנקל בעזרת ה' יתברך לסדר.

ביום ה' העבר הייתי אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א וסיפרתי לו את אשר דברתי עם ד"ר כהנא, ואמר לי כ"ק אדמו"ר שליט"א שאכתוב זה לאגודת-חסידי-חב"ד באה"ק והם יסדרו בטח הכל אי"ה.

עם ד"ר כהנא עליי להתראות עמו שנית. בטח בימים אלו אתראה עמו, אבל אני כותב לכם מהמצב למען תמשיכו את העניין ולהביאו לידי גמר טוב בעזרת ה' יתברך.

אני אמרתי לו שדרוש לערך סך חמישים אתרוגים קלבריא, ואתם תודיעו לי את הסכום שתבקשו ואי"ה כשיסודר אשלח לכם את האתרוגים ועל-דבר יתרו הפרטים נתדבר בעזרת ה' יתברך, ולעת-עתה רוח [=אייתי רוח] והנני ידידם דורש שלומכם, מצפה לתשובתם ישראל דזשייקובסאהן.

בברכת חג שמח.

"ממש הצלת נפשות"

להלן המכתב השני של הרב ג"ייקובסון, בעניין אתרוגי קלברייא לאנ"ש בארץ:

בי"ה יום ב' ראש-חודש מנחם-אב תשט"ב, ברוקלין

אל כבוד ידידנו היקרים הנכבדים ותיקים וחסידיים ויראיי-אלוקים הרבנים הנכבדים מנהל וראשי אגודת-חסידי-חב"ד באה"ק תונביא יצ"ו

שלום וברכה.

אף שלא קיבלתי עדיין מענה מהם על-דבר מכתבי אליהם אודות האתרוגים, הנני בא אליהם במכתבי זה:

כבוד מנהל אגודת חסידי חב"ד באה"ק יצ"ו שלום וברכה.

לא הספקתי לקבל תשובה מכם על מכתבי אשר כתבתי לכם בדבר בקשת רישיון הבאה לאה"ק אתרוגי קלבריא אשר על-פי עצת קודשו של כ"ק אדמו"ר שליט"א דיברתי עם ד"ר כהנא ממשרד הדתות והודעתי לכם מההתדברות עמו אשר עליכם היה לפנות אליו ועל-כן היות שבאתי הנה ואשתאה בפה, לקצירת האתרוגים, אבל כמובן זמן לא-רב – אני חושב שעד יום א', פרשת שופטים לכל היותר – עליכם שתתדלו להודיעני תיכף באווירון אך הוא מהלך הדבר, אם יש לקוות שתפעלו בקשתכם ותשיבו לי לפי הכתובת אשר מעבר למעטפה. המחכה לתשובתכם התכונה,

ישראל דזשיקובסאן

פ"ש לכל אנ"ש הנ"ל

"ורובם ככולם בלופרים"...

בא' דראש-חודש אלול תשי"ז כותב הרב אליעזר קרסיק לרב ג'ייקובסון מכתב תשובה על שלושת איגרותיו לאגו"ח בארץ ("בשם אגודת-חב"ד אני מאחל לך הצלחה בכל עבודתך, ובברכת שנה טובה ומתוקה"):

אחדשה"ט,

מכתביך (שלושה במספר) קיבלנו. גם הגשנו בקשה למשרד הדתות לה' כהנא והזכרנו לו הבטחתו שהבטיח לך ולא זכינו אפילו לתשובה עדיין. מסופקני אם יש בכלל בידו לעזור לה, כי דבר זה תלוי לא במשרדו כי אם במשרד החקלאות, והמה לא רוצים לתת רישיון לזה מטעמים של סיכון הפרי-הדר דפה (מפני תולעים וכדומה).

אבל כך הוא הדבר, כשהשליחים והשרים נמצאים בחו"ל מבטיחים הבטחות על ימין ושמאל וכשבאים הביתה לא רוצים גם להטריח עצמם בטרחה כל דהוא לעזור ורובם ככולם בלופרים כפשוטו. הדרך שאנו רואים לעת עתה הוא לשלוח על-ידי אנשים פרטיים שנוסעים [=לארץ הקודש].

בעניין השוחט ובודק לאיטליא שהנך דורש, אנו מתעניינים בזה.

רישיון יבוא לחמישים אתרוגים

להלן מכתב הפנייה הרשמי (כנ"ל) של אגו"ח בארץ לר"ר כהנא:

לכבוד

משרד הדתות

לד"ר כהנא

ירושלים

ביה, תל-אביב כ"ט תמוז תשי"ז

בהיותך באחרונה בארצה"ב דיבר אתך בא-כוח של כ"ק אדמו"ר שליט"א מלויבאוויטש אודות קבלת רישיון יבוא של כמה עשרות אתרוגים מקלבריא איטליא לארצנו הקדושה. הוא גם הסביר לך שזהו עניין מורשש אצל חסידי חב"ד עוד מימי אדמו"ר הזקן בעל התניא לברך בחג הסוכות על אתרוגים אלו.

והננו פונים בזה להר"ב ומבקשים לעזור לנו על-ידי המלצה לקבל רישיון יבוא לחמישים אתרוגים הנ"ל.

ואנו מודים לכבי מראש

בכבוד רב

בשם אגו"ח

א. קרסיק

חג הסוכות

וימינו תחבקני

חג הסוכות הוא בבחינת "וימינו תחבקני". כשם שאדם מחבק את חברו מרוב אהבה ואינו מניח להיפרד ממנו, כך בחג הסוכות, הסכך וארבעת הדפנות הם בבחינת חיבוק של הקב"ה, שסובב ומקיף אותנו מכל צד, ואינו מניח לנו להיות 'נפרדים' ממנו.

(לקוטי-תורה – דרושים לחג הסוכות)

ושמחת בחגך

בתפילת שמונה-עשרה של שלושה רגלים אומרים "אתה בחרתנו". ביאור הקשר בין בחירת הקב"ה בישראל לבין יום-טוב:

בבחינת ה' בישראל מחייבת אותם להיות מופת לאומות תכל; הנהגתו של יהודי צריכה להיות מתאימה למי שנמנה עם העם הנבחר. לכן מציינים בחירה זו ביום-טוב, כי ביום כזה, שכשמו כן הוא, "יום טוב" ומבורך, קל יותר לקבל החלטה איתנה להתנהג בהתאם לאחריית האמורה.

וכדי שהיהודי לא ייגש למשימה זו כאל דבר קשה ומכביד, אומר לו התורה "ושמחת בחגך!" – יש לעשות זאת מתוך שמחה רבה ועצומה.

(לקוטי-שיחות, כרך יד, עמ' 433)

לא טעמנו טעם שינה

כשהיינו שמחים שמחת בית-השואבה לא ראינו שינה בעינינו... איני, והאמר ר' יוחנן שבועה שלא אישן שלושה ימים מלקין אותו וישן לאלתר? אלא הכי קאמר: לא טעמנו טעם שינה, דהו מנמנמי אכתפא דהרדי (סוכה נג,א)

יתרון האדם – שהוא יצור שכלי – על הבהמה, מתבטא גם בצירור הגוף. באדם – הראש גבוה מהגוף לאות שהשכל שולט על הגוף. לעומת זאת, בבעל-חיים הראש והגוף באותה גובה, ואין הגוף נתון לשליטת השכל. יתר על כן, בבעל-חיים ה"שכל" הוא אמצעי בלבד למילוי צורכי הגוף.

ואולם גם אצל האדם, בזמן השינה, לא ניכרת מעלת השכל על הגוף, שכן אז ראשו ורגליו בגובה אחד. נמצא כי בשינה משתווה האדם, לכאורה, לבהמה. שינה כזו לא היתה אפשרית בעת שמחת בית-השואבה. איזו שינה היתה אפשרית? רק שינה כזו שבה הראש נשאר למעלה מהגוף – "מנמנמי אכתפא דהרדי", היינו שגם בעת השינה היה ניכר ונרגש שזוהי שנתו של אדם בעל-שכל.

(משיחת שמחת בית-השואבה תשי"ד)